

Om et nyt Genus *Erythroclathrus* af Algernes Familie.

af

F. Liebman.

I medens Massen af nye opdagede Former i alle Grene af Naturvidenskaberne i en overordentlig stigende Proportion op-
taarner sig Dag for Dag, deels som Følge af en forøget Interesse for disse Studier, deels ogsaa bevirket ved de i Ti-
dens Løb forandrede Principer for Slægts- og Arts-Begre-
bet, vedblive endnu bestandig mange dunkle Punkter i de for-
meentlig Kjendtes Liv og Forhold at staae uoplyste. Og dog
er der vel neppe nogen Tvivl om, at det er af langt mere
Betydning og Vigtighed med Hensyn til Videnskabens Frem-
rykken, at skaffe Klarhed og Visshed i hine Forviklinger, der
staae som mystiske Hieroglypher i Systemerne, end den blotte
Sammenbringen af Materialier. Det er Naturforskerens Kald
og Pligt at stræbe efter ei blot at forøge den stedse voxende
Masse af Former med nye tilkommende, men ogsaa og for-
nemmelig at fordele og ordne disse saavidt muligt overeens-
stemmende med Naturens og Videnskabens Fordringer, saa at
en klar Grundidee kan skjønnes at gaae igjennem den hele
Bygning. Physiologen glæder sig ikke mindre over et rigtigt
tydet Organ, end den praktiske Naturforsker over den rette Op-
fatten af en miskjendt eller forvexlet Art.

Saaledes var det ogsaa for mig en ikke liden Glæde paa
en botanisk Excursion gennem Sjælland i den sidst forløbne
Sommer at lære en Plante at kjende, som hidtil har været
saa aldeles miskjendt. Det var *Palmella rubra* Fr., *Ver-
rucaria rubra* Somf.

Ved først at bringe den under Mikroskopet, saae jeg Algen saaledes, som den staaer aftegnet i Flora danica tab. 1952 fig. 2; men jeg kunde nu paa ingen Maade begribe, hvorledes det gik an at gjøre den til en Palmella. Thi denne Slægt, der hører til Rostochineernes Familie, og som dert staaer paa et meget lavt Trin af Udvikling, indbefatter de Alger, hvis Løv danner en fuldkommen gelatinøs Masse, der sammensættes af Korn, der ligge spredte uden al Orden imellem hverandre, store og smaae sammen. Men saaledes saae nu vor Plante aldeles ikke ud under Mikroskopet; ja ikke engang i frisk Tilstand havde den den mindste Overeensstemmelse med Palmella. Den viiste sig nemlig voxende som en yderst tynd, fibrig, læderagtig Cruste, der aldeles overtrak Stenene i Naen, hvor den voxede, med en rød Farve; og jeg skulde maaskee have overseet Planten aldeles, antagende Kullestenene for rød Granit, hvis jeg ei havde optegnet mig den nævnte Localitet for den mig ubekjendte Alge, og min Opmærksomhed derved var bleven skjærpet paa enhver nok saa ubetydelig Forskjellighed.

Under Lindsen saae det rigtignok ud som en kornet Masse; men det stærke Sammenhæng af Massen, som ingenlunde deelte sig i fritsvømmende granula, saaledes som ellers altid er Tilfældet med Palmeller, burde dog strax gjøre Jagttageren forsigtig med sin Hensørelse. Jeg søgte altsaa ved at comprimere det læderagtige, meget faste Løv imellem dobbelte Glasplader at erfare dets nøiere Sammensætning, og Resultatet blev da følgende:

Istedenfor den forhen seete, utydlig kornede Masse, saaes nu hele Løvet at bestaae af confervøse Traade, som laae aldeles parallelle, Side sammenklebet til Side, Traad ovenpaa Traad, og saaledes dannende et ganske tyndt Lag. Traadene vare enkelte, mod Spidsen lidt udvidede, hvorved de bleve

kjøllefornige, noget flade ved Naboetraadenes Tryk, i Spidsen afrundede. Ved et forøget Tryk skildte Traadene sig fra hverandre i Spidsen, ja enkelte løsuede sig aldeles fra, og svømmede frit omkring i Bædsken. Indvendig vare Traadene meget tydeligt leddede, og lignede i det hele Habitus mærkeligen Traadene af *Conferva ericetorum*; Leddene vare $1\frac{1}{2}$ til 2 Gange saa lange som Diameteren. Naar Traadene laae i situs i Løvet, uden at være skildte fra hverandre ved overdrevent Tryk, saaes Leddene i de sideordnede Traade bestandig liggende lige ud for hverandre, hvorved det Hele fik et gittret Udseende. Det skildte sig derved mærkeligen fra Cellestructuren hos andre Alger og hos de høiere staaende Planter, hvor altid den ene Celle afverler med den anden. Jeg har anvendt denne Egenskab til Slægtsnavnet i Forening med dens røde Farve, da Farven altid hos Algerne er af største Vigtighed, og meget ofte kan lede til at udfinde Affiniteten.

See det var altsaa ingen *Palmella*, vi her havde at gjøre med; men hvor da føre den hen under? thi en saadan Bygning vil ei passe paa nogen eneste Slægtscharacter i *Systema Algarum*.

Det er altsaa et nyt Genus. — Men det er dog altid en ængstelig Ting at opstille nye Genera efter en eneste Form, hvor man aldeles ingen Analogie kan paavise. Ogsaa i denne Henseende blev jeg beroliget. Jeg havde et Par Dage i Forveien samlet *Chætophora pellita* Lhy. ved Frederiksfunds Bro paa Stene, som snart overskyles af det salte Vand, snart staae tørre ved Lavvande eller ved Havbliff. Uden at have undersøgt nogen af disse to Urter var den ydre Liighed i Habitus, Farve og Maade at vore paa mig fra først af meget paafaldende. Dog lagde jeg dengang ingen videre Vægt derpaa, da det kun var en uvilkaarlig Sammenstillen, der ei var grundet paa nøiere Undersøgelse. Imidlertid var det

dog mærkeligt, at denne Mening, som opstod ved den første Betragtning af disse Alger, senere skulde gjøre sig gjældende som velbegrundet.

En Palmella er det ikke; skulde det da ikke kunne være en Chætophora? Men heller ikke dette vil passe; thi Characteren for Chætophora er: Massa gelatinosa, elongata vel globosa, filis ramosis articulatis farcta.— Hos den saakaldte Palmella rubra er Massa coriacea, men ei blot gelatinosa; den er ei globosa eller elongata, men crustacea; Traadene ere simplicia, og ei ramosa. Det gaaer altsaa ikke an.

Men hvorledes! Chætophora pellita er jo ogsaa coriacea; den er ikke hverken globosa eller elongata, men crustacea; mon fila virkelig skulde være ramosa, saaledes som Lyngbye beskriver og tydeligt afbilder dem? — Dette blev altsaa det næste Spørgsmaal, der blev at besvare. Jeg har allerede antydet, hvad Udfaldet af min Undersøgelse blev. Den var ikke grenet! Lyngbye er kommen til dette Antagende ved at anvende en for liden Forstørrelse, hvorved han ei har kunnet adskille Ramification fra en tilfældig ved Sammenpresning imellem Glaspladerne foraarsaget radierende Paaleiring af Traadene. Maaskee har ogsaa hans fattede Mening om Analogien af denne Alge med de grønne gelatinøse Chætophoræ ladet ham alt for hurtigt slutte til denne Arts Ramification.

Ja, Ligheden imellem den saakaldte Chætophora pellita og den saakaldte Palmella rubra var saa stor, at det endog blev temmeligt vanskeligt at adskille dem som Arter ved blot at betragte dem under Microskopet, imedens derimod Adskillelsen bliver let ved det hele Habituelle og den forskjellige Localitet.

Her var altsaa to danske Algearter paaviste, som forhen ikkun ved ufuldstændig Undersøgelse vare stillede i to forskellige Slægter, hvorunder ingen af dem henhørte, indbyrdes paa det nøieste overeensstemmende, og paa samme Tid tilstrækkeligen forskellige fra alle andre hidtil bekjendte Slægter, til at begrunde Opstillingen af en ny, hvortil jeg vilde foreslaae Navnet *Erythroclathrus*.

Bed at fortsætte Undersøgelsen videre imellem de exotiske Alger, har jeg opdaget een Art endnu for den nye Slægt, nemlig en middellandsk eller tangerisk Art, som af Opdageren, vor bekjendte afdøde Algolog, General-Consul Schousboe, var henført til *Zonaria*. Og i Virkeligheden er denne Plads ikke aldeles forkastelig; kun er den bleven placeret for høit. Egesom Sliimalgerne fra *Protococcus* til *Palmella* finde deres Maximum af Udvikling i *Ulva*, saa at der ingen virkelige Grændser findes imellem *Nostochineernes* og *Ulvaceernes* Familier, men den høiere *Ulv*aform er at betragte som en potenseret Udvikling af den lavere *Nostochinee*form; saaledes have vi her i Slægten *Erythroclathrus* den laveste endnu imellem *Nostochineerne* staaende Udviklingsform af *Zonaria*, der selv hører til de fuldkomneste *Fucoideæ*, og hvortil Overgangen skeer igjennem de halv crusteagtige, halv løvagtige *Zonarier*, nemlig *Z. deusta*, *adpersa*, *sqvamarina*. ic., med andre Ord: *Erythroclathrus* er Prototyp for *Zonaria*.

Efter denne Betragtning af de forskellige Momenter, gaae vi over til den systematiske Diagnostik af Slægten med dens tre hidtil iagttagne Arter.

***Erythroclathrus* nov. gen.**

Familia naturalis: *Nostochineæ*. — Affinitas: *Zonaria*.

-CHAR. GENER: Frons gelatinoso-coriacea, crustæformis, rubra, e filis rectis simplicibus parallelis agglutinatis composita.

Fila articulata. Articuli in filis agglutinatis oppositi.

1. *Erythroclathrus rivularis* Lbm.*).

Palmella rubra Fr. *Verrucaria rubra* Somf.

Fronde pallido- vel roseo-rubra, tenuissima, gelatinoso-coriacea, saxis arctissime adnascente. Filis frondem formantibus agglutinatis, parum compressis, simplicibus, rectis, parallelis, submoniliformibus, apicem versus clavatis, apice rotundatis. Articulis diametro $1\frac{1}{2}$ —2 plo longioribus. Genticulis parum contractis hyalinis.

Den vorer i Naen ved Kongens Møller i Sjælland, hvilket er dens Original-Boxsted, og det eneste hidtil bemærkede i Danmark, overdragende Stenene, der dække Bunden af Naen, og som snart vædes af det overrislende Vand fra Gluseværet, snart staae tørre, med røde Pletter af forskjellig Størrelse og Form. Den er saaledes, ligesom i Almindelighed hele Slægten, af amphibisk Natur.

Unm. Den lider aldeles ingen Forandring ved at tørres paa Stenen, og blødes meget vel op igjen. — Professor Fries har ei selv seet eller undersøgt Planten; han henfører den til Slægten *Palmella* blot efter *Flora danica's* Figur tab. 1952, fig. 2, hvor den var henført til *Lichenerne*. Det var nok for *Lichenologen* at banlyse denne Form fra *Lichendannelserne*, hvortil den ikke hørte, og i et almindeligt Værk, som *Systema orbis vegetabilis* er, at antyde dens Plads iblandt *Algerne* efter den Figur, som han ansaae for nøiagtig. *Statsraad Hornemann*, som er den, der først fandt den, og lod den afbilde i *Flora danica*, var altid uvis om dens egentlige Natur, da han ei havde seet den tilstrækkelig forstørret.

*) Jeg har ei kunnet beholde det gamle Trivialnavn *ruber*, da den røde Farve deels er almindelig for hele Slægten, deels allerede er angiven i Slægtsnavnet.

2. *Erythroclathrus pellitus* Lbm.

Chætophora pellita Lby. tab. 66. f. B. (sed non ramosa).

Fronde atrorubescenti, gelatinosa-coriacea; filis superiori duplo tenuioribus, rectis, simplicibus, parallelis, submoniliformibus, apicem versus parumper attenuatis; articulis rotundatis diametro vix æqualibus, sæpius brevioribus; geniculis contractis hyalinis.

Den hører til de amphibiske Alger, der paa vore Kyster vore paa Stenene i det Belte, imellem hvilket Vandet stiger og falder. Den kan aldeles ikke regnes til Sjældenheder, og jeg har bemærket den overalt ved Kysterne, hvor Stene af Urformationen fandtes i det antydede Strøg.

Anm. Den adskilles fra den foregaaende ved en mørkere rød Farve, en tykkere Cruste. De indre Traade ere finere Leddene kortere. Den hører til det salte Vand, imens den anden hører til det ferske.

3. *Erythroclathrus Schousboei* Lbm.

Zonariæ sp. Coll. Sbhousb.

Fronde fusco-purpurea, lobata, adpressa, gelatinoso-coriacea, crassa; filis superiori triplo crassioribus, rectis simplicibus, parallelis, in lobis frondis radiatim expansis; articulis rotundatis diametro 1—2 plo longioribus; geniculis parum contractis hyalinis.

Den voxer paa Kalkklipperne ved Tanger, og det er øiensynligt af dens hele Udseende, at ogsaa denne hører til de amphibiske Alger.

Anm. Den adskilles meget let fra de foregaaende Arter ved sit tykke, lappede, skidenrøde Løv; de indre tykkere Traade, og de noget uregelmæssige Led.